

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/24/2007

CZY ZWYKŁY OBYWATEL MA POCZUCIE WPŁYWU NA SPRAWY PUBLICZNE?

KOMUNIKAT Z DWUSETNEGO BADANIA AKTUALNYCH PROBLEMÓW KRAJU

WARSZAWA, LUTY 2007

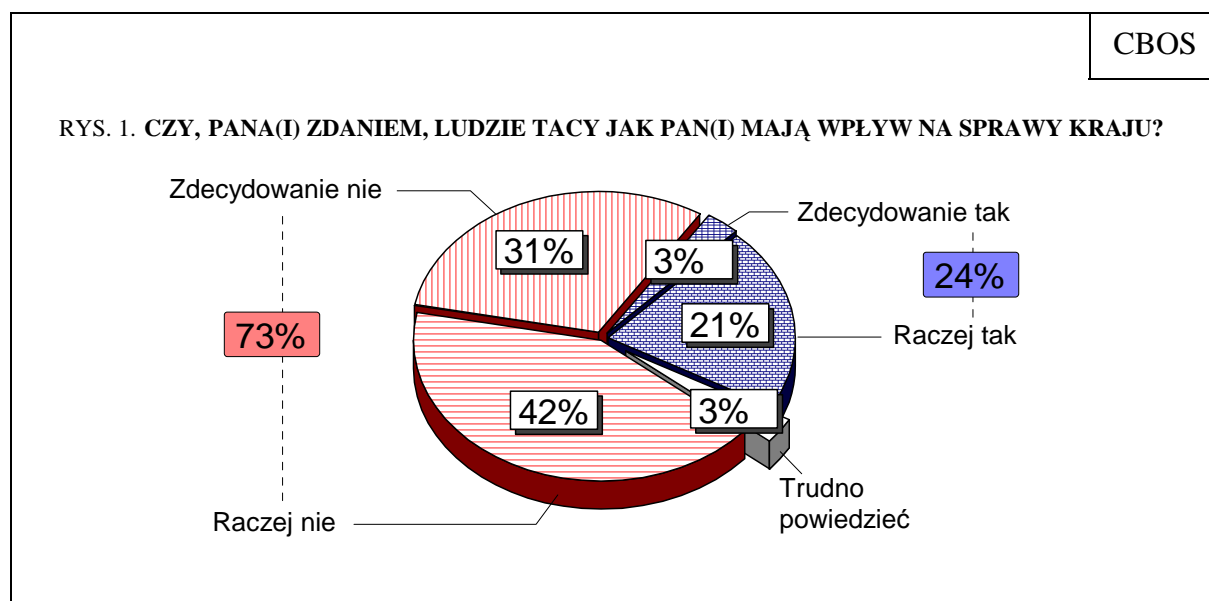
PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

Możliwość wywierania wpływu na sprawy publiczne, a więc na to, co się dzieje zarówno w kraju, jak i w miejscu zamieszkania – mieście czy gminie, jest istotnym elementem uczestniczenia w społeczeństwie obywatelskim. Czy Polacy mają poczucie tego uczestnictwa, czy uważają, że coś od nich zależy w sprawach ważnych dla kraju lub dla ich miasta, gminy?

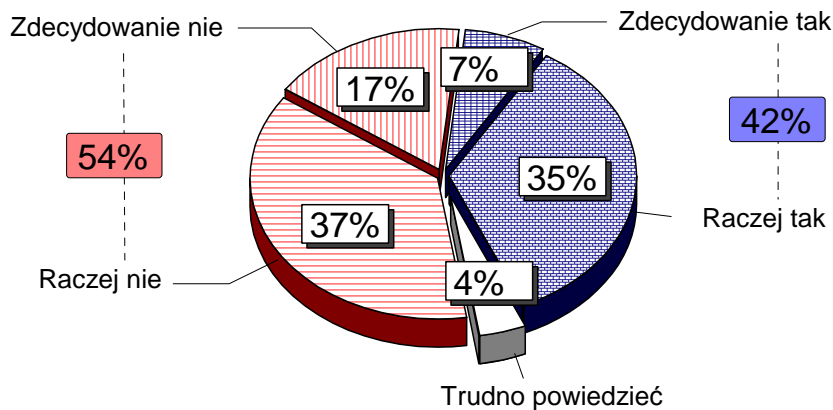
Poruszając tę kwestię w naszym styczniowym sondażu¹ zastosowaliśmy projekcyjną technikę pytania, to znaczy zapytaliśmy badanych nie wprost o nich samych, lecz o ludzi takich jak oni. Odpowiedzi traktuje się w takim przypadku jako wyraz własnych odczuć badanych.

Można powiedzieć, że co czwarty Polak (24%) ma poczucie, że to, co się dzieje w kraju, w jakimś stopniu zależy także od niego. Znacznie większa liczba ankietowanych (42% ogółu) deklaruje poczucie wpływu na sprawy lokalne – swojego miasta, gminy.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (200) przeprowadzono w dniach 12–15 stycznia 2007 roku na liczącej 922 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, LUDZIE TACY JAK PAN(I) MAJĄ WPŁYW NA SPRAWY SWOJEGO MIASTA, GMINY?

Wpływ obywateli na bieg spraw w kraju urzeczywistnia się przede wszystkim poprzez uczestnictwo w wyborach. Nasuwa się więc pytanie, w jakim stopniu udział w ostatnich wyborach parlamentarnych i prezydenckich sprzyja występowaniu poczucia takiego wpływu?

Tabela 1

Czy brał(a) Pan(i) udział w wyborach do Sejmu i Senatu 25 IX 2005 roku?*	Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?				
	Tak**	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie (łącznie)	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Tak	29	43	24	67	4
Nie	14	41	42	83	3

* Pominięto respondentów, którzy odpowiedzieli, że nie pamiętają, czy uczestniczyli w wyborach, lub nie mieli wówczas ukończonych 18 lat

** Ze względu na niewielką liczbę odpowiedzi „zdecydowanie tak” zsumowano je z odpowiedziami „raczej tak”

Tabela 2

Czy brał(a) Pan(i) udział w I turze wyborów prezydenckich 9 X 2005 roku?*	Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?				
	Tak**	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie (łącznie)	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Tak	28	44	25	69	3
Nie	15	39	42	81	4

* Pominięto respondentów, którzy odpowiedzieli, że nie pamiętają, czy uczestniczyli w wyborach, lub nie mieli wówczas ukończonych 18 lat

** Ze względu na niewielką liczbę odpowiedzi „zdecydowanie tak” zsumowano je z odpowiedziami „raczej tak”

Uczestnicy wyborów – zarówno parlamentarnych, jak i prezydenckich – dwukrotnie częściej niż ci, którzy nie brali w nich udziału, uważają, że mają wpływ na sprawy kraju. Z kolei ci uczestnicy, którzy są zdania, że ludzie tacy jak oni nie mają wpływu na to, co się dzieje w kraju, znacznie rzadziej niż nieuczestniczący w wyborach formułują swoje stanowisko w sposób zdecydowany. Udział w wyborach jest więc czynnikiem wzmacniającym poczucie wpływu na sprawy kraju, nie przesądza jednak o tym poczuciu w każdym przypadku. Co czwarty respondent uczestniczący w wyborach zarówno parlamentarnych, jak i prezydenckich odpowiada stanowczo, że nie ma takiego poczucia.

Istnieje także wyraźny związek między poczuciem wpływu na sprawy kraju a deklarowaniem gotowości do uczestniczenia w najbliższych wyborach do Sejmu i Senatu. Im silniejsze przekonanie o braku możliwości oddziaływania na sprawy kraju, tym mniejsza chęć do wzięcia udziału w potencjalnych wyborach.

Tabela 3

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?		
	Na pewno wziął(ę)bym w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)bym w nich udziału
	w procentach		
Tak*	68	12	20
Raczej nie	52	19	29
Zdecydowanie nie	36	23	41

* Ze względu na niewielką liczbę odpowiedzi „zdecydowanie tak” zsumowano je z odpowiedziami „raczej tak”

O poczucie wpływu na sprawy publiczne zapytaliśmy po raz pierwszy w roku 1992. Wówczas tylko 7% badanych deklarowało, że ma poczucie możliwości oddziaływania na sprawy kraju, a 16% – na sprawy lokalne.

Tabela 4

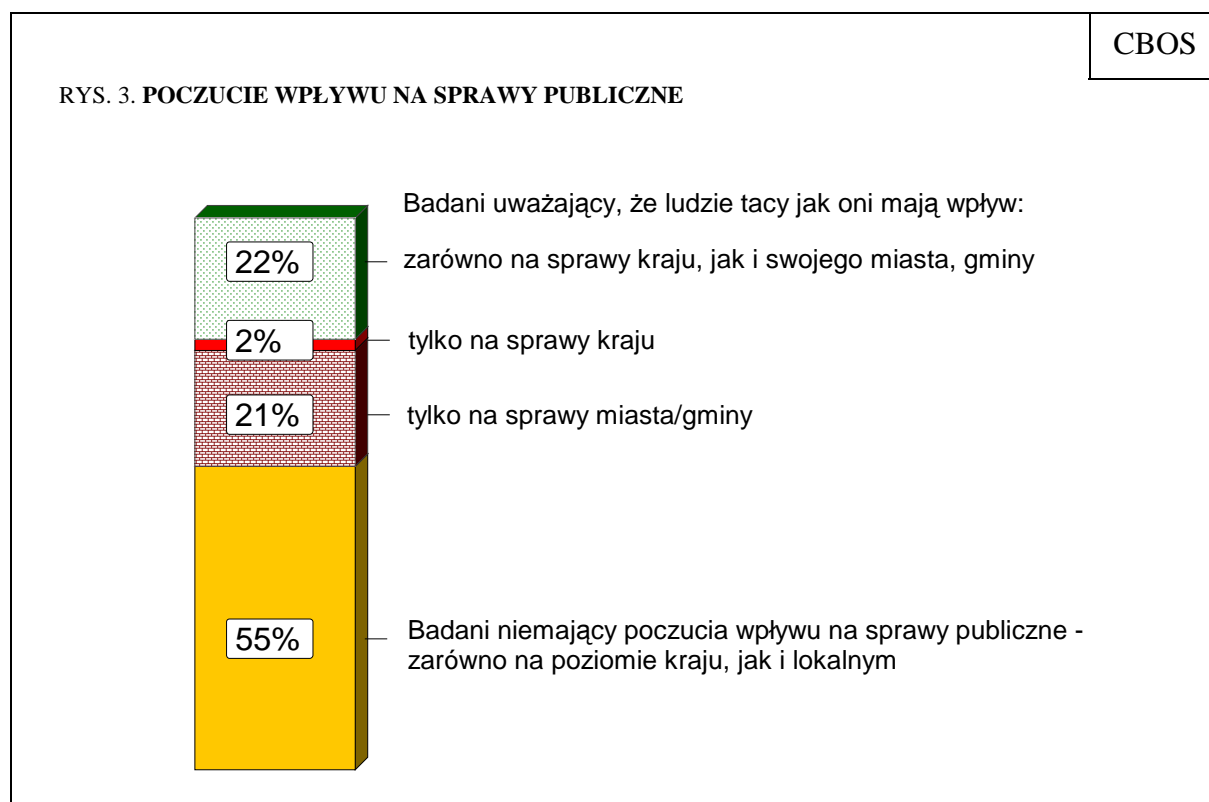
Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	VI '92	VII '93	X '97	V '99	V '04	I '07
	w procentach					
Tak	7	10	19	11	15	24
Nie	91	86	76	87	83	73
Trudno powiedzieć	2	4	5	2	2	3

Tabela 5

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	VI '92	X '97	V '99	V '04	I '07
	w procentach				
Tak	16	26	25	34	42
Nie	79	69	73	63	54
Trudno powiedzieć	5	5	2	3	4

W ciągu ostatnich piętnastu lat liczba badanych uważających, że jako obywatele mają pewien wpływ na to, co się dzieje w kraju, wzrosła ponad trzykrotnie, natomiast liczba tych, którzy mają takie poczucie w odniesieniu do spraw lokalnych – ponad dwuipółkrotnie.

Jak poczucie wpływu na sprawy publiczne rozkłada się w społeczeństwie, w jakich jego warstwach występuje częściej, a w jakich rzadziej? Punktem wyjścia do analizy tego zagadnienia niech będzie skala występowania „pełnego” poczucia wpływu, a więc obejmującego sferę spraw zarówno ogólnokrajowych, jak i lokalnych, oraz ograniczonego tylko do spraw lokalnych.

Mimo że w minionym piętnastoleciu poczucie wpływu na sprawy publiczne zwiększyło się blisko trzykrotnie, nadal ponad połowa Polaków (55%) uważa, że nie ma możliwości oddziaływania na to, co się dzieje w kraju oraz w ich bezpośrednim otoczeniu. Natomiast poczucie wpływu na sprawy publiczne zarówno na poziomie miejsca zamieszkania, jak i kraju jest udziałem 22% badanych. Niemal tyle samo (21%) uważa, że ludzie tacy jak oni w jakimś stopniu mogą oddziaływać na sprawy lokalne, ale nie mają wpływu na sprawy krajowe. Do nielicznych należą ci, którzy są zdania, że mają wpływ na sprawy kraju, ale pozbawieni są możliwości oddziaływania na sprawy miasta/gminy.

Poczucie wpływu na sprawy publiczne zarówno na poziomie kraju, jak i lokalnym jest tym częstsze, im wyższe wykształcenie badanych. Co trzeci respondent z wyższym wykształceniem (32%) uważa, że ludzie tacy jak on mają wpływ zarówno na sprawy kraju, jak i swojego miejsca zamieszkania. Wśród badanych z wykształceniem podstawowym jest takich deklaracji o połowę mniej (16%).

Drugą cechą wyraźnie związaną z poczuciem możliwości oddziaływania na sprawy publiczne jest wiek. Poczucie wpływu nie tylko na to, co się dzieje w bezpośrednim otoczeniu respondenta, ale i w kraju najczęściej wyrażają ludzie młodzi, poniżej 25 roku życia (35%), najrzadziej zaś – najstarsi, w wieku 65 lat i więcej (10%).

Biorąc pod uwagę przynależność społeczno-zawodową, należy stwierdzić, że poczucie wpływu na sprawy publiczne najczęstsze jest wśród uczącej się młodzieży – uczniów i studentów (38%), kadry kierowniczej i inteligencji, a także pracujących na własny rachunek poza rolnictwem (po 35% w każdej z tych grup). Z kolei najrzadziej poczucie takie deklarują emeryci (10%) i renciści (12%). W pozostałych grupach waha się ono od jednej piątej do jednej czwartej.

Trzeba też zaznaczyć, że na częstość deklaracji o poczuciu możliwości oddziaływania na sprawy publiczne wpływają poglądy polityczne badanych. O ile wśród osób identyfikujących się z lewicą aż 59% nie ma takiego poczucia zarówno w odniesieniu do spraw kraju, jak i lokalnych, o tyle wśród respondentów o orientacji prawicowej liczba deklaracji jest znacznie mniejsza – 46%. Można przypuszczać, iż jest to pochodna tego, że obecnie dominują na scenie politycznej ugrupowania prawicowe.

Po siedemnastu latach funkcjonowania w Polsce systemu demokratycznego co czwarty Polak uważa, że to, co się dzieje w kraju, w jakimś stopniu zależy od niego. Wprawdzie nie jest to liczebnie duża grupa, jednak ponad trzykrotnie większa niż u progu minionej dekady. Poczucie wpływu na sprawy lokalne deklarowane jest znacznie częściej, ale również nie dotyczy większości – jedynie dwóch piątych społeczeństwa. Jednak i w tym przypadku jest ono ponad dwukrotnie większe niż w 1992 roku. Łącznie ponad połowa badanych (55%) uważa, że ludzie tacy jak oni nie mają możliwości oddziaływania zarówno na to, co się dzieje w kraju, jak i w ich najbliższym otoczeniu.

Warto podkreślić, że poczucie wpływu na sprawy publiczne stosunkowo najczęściej jest udziałem ludzi młodych, poniżej dwudziestego piątego roku życia, a więc wychowanych już po przełomie 1989 roku.

Opracował
Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. **Poczucie wpływu na sprawy publiczne.** Badani uważający, że ludzie tacy jak oni mają wpływ: 1 - zarówno na sprawy kraju, jak i swojego miasta, gminy; 2 - tylko na sprawy miasta/gminy; 3 - tylko na sprawy kraju; 4 - Badani niemający poczucia wpływu na sprawy publiczne - zarówno na poziomie kraju, jak i lokalnym

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	22	21	2	55	922
Płeć					
Mężczyźni	25	22	3	51	444
Kobiety	18	20	2	60	478
Wiek					
18-24 lat	35	17	1	46	144
25-34	26	26	3	45	172
35-44	26	21	3	50	142
45-54	18	26	3	53	178
55-64	15	22	2	60	116
65 lat i więcej	10	12	0	77	170
Miejsce zamieszkania					
Wieś	21	22	2	55	352
Miasto do 20 tys.	23	22	1	54	120
20-100 tys.	21	25	2	52	187
101-500 tys.	22	15	4	60	161
501 tys.i więcej mieszk.	23	18	3	56	101
Wykształcenie					
Podstawowe	16	15	1	68	264
Zasadnicze zawodowe	19	18	2	60	247
Średnie	25	25	2	48	315
Wyższe	32	31	5	33	97
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	35	29	7	29	57
Prac.umysł.niż.szczebla	25	30	5	40	84
Pracownicy fiz.- umysł.	21	23	3	54	79
Robotnicy wykwalifikowani	24	19	4	53	82
Robotnicy niewykwalifik.	22	30	2	45	32
Rolnicy	21	25	0	54	49
Pracujący na własny rach.	35	15	0	51	34
Bierni zawodowo					
Renciści	12	18	2	68	82
Emeryci	10	15	0	74	202
Uczniowie i studenci	38	13	0	49	77
Bezrobotni	22	25	2	51	108
Gospodynie domowe i inni	24	24	5	47	37
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	27	28	5	40	126
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	18	22	5	55	54
sekt. pryw. poza rolnict.	28	24	3	45	191
prywatnym gosp. rolnym	17	19	0	64	53
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	23	15	2	59	96
301-500	17	16	0	66	138
501-900	19	21	3	57	205
901-1200	18	25	2	55	95
Powyżej 1200 zł	29	24	3	44	81
Ocena własnych war. mater.					
Złe	14	19	2	65	255
Średnie	18	21	2	59	399
Dobre	34	24	2	40	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	26	15	0	58	60
Raz w tygodniu	22	23	2	53	479
1-2 razy w miesiącu	33	22	2	44	104
Kilka razy w roku	19	17	3	61	181
W ogóle nie uczestniczy	10	20	5	65	97
Poglądy polityczne					
Lewica	22	17	2	59	137
Centrum	19	28	2	51	244
Prawica	31	21	3	46	283
Trudno powiedzieć	13	17	2	68	258